

[Faint bleed-through text from the reverse side of the page]

PROGRAMMA
DE
VITIO TEMERARI DE ALIIS IUDICIIS
IIIS QVI LITTERIS ADDICTI SVNT
ADMODVM FAMILIARI
QVO
AD ORATIONES QVARVM ALTERA
PERVERSVM DE ALIIS IUDICIVM
DISSVADEBIT
ALTERA
VT QVISQVE IPSE SVI IVDIX SIT
SVADEBIT
BENIGNE AVDIENDAS
OMNES LITTERARVM FAVTORES
AC PATRONOS
EA QVA DECET RATIONE
INVITAT
M. IO. GEORG. Schulze
SCH. CATHEDR. RECTOR.

NUMBURGI,
Typis BALTHASARIS BOSSOEGELII, Privil. Typogr.

Vamquam nullum datur vitium, quod seruator optimus pariter & apostoli hominibus seuerius interdixerunt, quam temerarium de aliis iudicium; illud tamen adeo insedit inueterauitque in eorum animis, vt euelli inde elidique nulla ratione posse videatur. Huic autem vitio vincendos se obstringendosque in primis tradunt illi, qui, relictis aliis vitae generibus, ad studia litterarum colenda animum applicuerunt. Non loquar iam de sacri ordinis viris, quorum multi id negotii sibi datum esse putant, vt de aliorum dictis scriptisque libere iudicent, an cum amussi diuiniore doctrinae conueniant, nec ne? Peius vero faciunt illi, qui aliorum verba captant, & si quid minus latine dictum videtur, carpunt statim & acerbe reprehendunt: quasi theologi magis de verborum, quam doctrinae puritate debeant esse solliciti. Sic fuit non nemo, qui verbum illud *collimare*, summo Ienensium theologo, BVDDEO familiare, sugillaret: dignus propterea, qui falsissime refutaretur ab eo, qui viri summi causam non fortius, quam felicius agendam, in se susceperat. Neque mentionem faciam philosophorum, quorum multi vt olim, sic nostra adhuc aetate tantum sibi tribuunt, vt, sine populi suffragiis, in aliorum placita censoriam sibi arrogent potestatem. Quis enim adeo est historicae ignarus philosophicae, qui nesciat, Epicurum, quamquam ipse putidos fouerit errores, statuens inter alia, solem lunamque non esse maiores, quam videantur, illumque accendi mane semper, vesperi oceanis aquis exstingui, Aristotelem tamen, teste Cicerone, vexauisse, Phaedoni Socratico turpissime maledixisse, Metrodori, sodalis sui, fratrem Timocratem, quia nescio quid in philosophia dissentiret, totis voluminibus concidisse, inque Democritum ipsum, quem secutus est, fuisse ingratum. Epicuri insistentes vestigiis Zeno Sidonius, vt idem Romanae eloquentiae parens commemorat, non eos solum, qui tum erant, Apollodorum, Syllum, ceterosque figebat maledictis; sed Socratem ipsum, parentem philosophiae, latino verbo vtens, scurram Atticum fuisse dicebat: Chrysippum nunquam nisi Chesippum vocabat. Neque singuli modo huc pertinent philosophi veteres, sed totus ille grex, qui Eristicam profitebatur philosophiam, siue ab Euclide Megarense, siue Zenone Eleate traxerit originem. Sibi enim persuadebat, se tum demum philosophorum nomen meriturum, si cum quouis contentiois ferram reciprocare posset. Quantas turbas nostra aetate pruritus philosophorum, aliorum placita euertendi, dederit, notius est, quam vt pluribus exponi debeat: cum constet, parum faepe abfuisse, quin res a verbis inter dissentientes ad verbera per-

ue-

ueniret. Nos potius eos contemplemur, qui, cum videri velint eas excolere litteras, quae ad humanitatem erudiunt, ita se gerunt, vt omnem exuisse humanitatem videantur. Laurentius profecto Valla neminem latine aut loquentem aut scribentem sine censura dimittebat, id quod occasionem dedit cauillatoribus dicendi: *Mortuo Valla, Pluonem non audere latine loqui, veritum, ne sua latinitas a censore illo iniquissimo reprehenderetur.* Gaspar vero Scioppius propterea canis grammaticus merito dictus est, quia nec lacesitus obuios quosque, nulla habita ratione loci ac ordinis eorum, turpissime adlatrauit. Non dicam, quomodo Iosephum Scaligerum, edito suo Hypobolimaeo, traduxerit; nec commemorabo, quam indignis modis tractauerit Casaubonum, vocans eum molossus, canem regium, grammaticum regulum; nec referam, quam iniurius fuerit in Mornaetum, quem homuncionem vocabat, cui nates adhuc essent praescindendi: in Famianum profecto Stradam, rerum Belgicarum scriptorem, omne maledicentiae suae virus euomit in libro, quem *infamiam Famiani* inscripsit. Nec praetereundus hoc loco est, Andreas Borrichius, qui altercationibus delectatus, controuersias Olaum inter & Cellarium, cum viderentur sepultae, reuocauit, Cellariumque iniquissime tractauit, obiciendo illi eiusmodi crimina, a quibus vir humanissimus penitus abhorrebat. Quam humane autem Cellarius hanc criminationem a se auerterit, quam modeste aduersario responderit, nemini ignotum aut obcurum esse potest, qui libros viri, de latina lingua immortaliter meriti, vel per transennam inspexit. Sic enim putabat, & sic inducebat animum, nihil indignius esse & ab humanitatis lege alienius, quam de studiis litterarum atrociter pugnare, & quod beneuole fieri amiceque oportebat, acerbae contentioni committere. Cuius exemplum si omnes illi, qui litteras profitentur humaniores, sequerentur, neque alios iudicarent iniquius, neque ab aliis iudicati iusto vehementius indignarentur, cauerentque sedulo, ne sua culpa artes illae, quae ab humanitate nomen inuenerunt, in inuidiam vocarentur, ceu pestilentissima rixarum contentionumque femina. Quid? quod non defuerunt, qui eo vesaniae procederent, vt ipsos auctores classicos obeliscis configerent, praeposterumque saepe de iis ferrent iudicium. Gaspar Scioppius hic primo nominandus est, qui adfirmare non erubuit, Ciceronem sui quandoque dis similem fuisse, & multis locis seculum locutum, quam latinae linguae ratio postularet. Claudius deinde Verdierius huc referendus, qui, vt Affinius Pollio Lium Patauinitatis, sic ipse Virgilium Mantuanitatis postulauit; Horatium autem reprehendit ideo, quod versus hexametros vocibus monosyllabis clauderet, satyrasque suas minus apto *sermorum* nomine appellauisset. Facilius tamen hi ferri possunt, quam illi, qui in diuiniore litteris barbarissimos & soloecifimos quaerunt, aut quibus lyra Dauidica prae lyra Horatiana sordet pro-

propterea, quoniam ex assidua profanorum scriptorum lectione corruptum retulerunt animum. An vero etiam quidam ephemericorum scriptores rei peruersi huius de aliis iudicii sint peragendi, prudentioribus harum rerum existimatoribus statuendum relinquo. Nemo certe negabit, eos perperam agere, qui iniusti tribunal conscendunt, & quemuis ad illud vocant, quasi imperiosa ad illos delata esset dictatura; cum tamen acumen ingenii quouis pistillo habeant obtusius. Aequabilitas quidem iuris in republica valet litteraria; ita tamen, ne summorum virorum auctoritas a quouis mediastino ac cinisfione labefactetur. Sed horum hominum audacia facile cœrceci refrenarique posset, si idem illis contingeret, quod Perizonio, qui cum Huberi historiam civilem accuratius examinasset, & mille ferme errorum in ea adnotasset; Huberus, re ad iudicem delata, facile effecit, vt Perizonius non solum delicti veniam a se demisse petere iuberetur, sed & magna pecuniae summa mulctaretur. Grauiori adhuc poena digni sunt illi, qui suae alios iudicandi libidini frena adeo laxant, vt ad satyras etiam scribendas prolabantur, virisque integris & singulari vitae sanctimonia praeditis, imo regibus adeo ipsis principibusque turpissimam ignominiae notam libellis famosis adspargant. Ita grauisime animaduersum fuit in Nicolaum Francum, qui cum satyrico suo calamo pontificem etiam Romanum, Pium V, perstrinxisset; iussu eius de infelici ligno suspensus, laqueo vitam miserrime finiit. Quorum haec? vt intelligamus, nullum hominum genus tam deditum esse huic vitio, vt temerarium de aliis ferat iudicium, quam litteris addictorum. Mirum itaque videri debet nemini, quod

Io. Michaël Richter / *Numburgensis*, iussus est eius turpitudinem pluribus persequi, eo quidem consilio, vt condiscipulorum animos ab eo deterreat. Et quoniam nemo in eam se consuetudinem adducet, vt aliorum actiones sub censuram vocet, qui ipse sui iudex quotidie diligenter scrutatur, ubi impegerit lapsusque sit: propterea iuuenis probus & industrius, **Io. Martinus Häring** / *Numburgensis*, de hoc argumento verba faciet prius, quam amico huic suo, a nobis discessionem facienti, commilitonum nomine, fausta quaeuis ac felicia apprecabitur. Cuius vota vt rata Deus esse iubeat, omnes huius scholae collegae ex animo optant, uno ore ac consensu adfirmantes, Richterum hunc nostrum per omne illud tempus, quo scholam hanc frequentauit, non commisisse, vt pii diligentisque ac bene morati discipuli officium in se desiderari posset. Id quod omnes litterarum fautores ac patronos permouebit, vt hunc academiae candidatum dignum iudicent, cuius orationi frequentes intersint. Quod vt faciant, suaque praesentia actui huic oratorio singulare ornamentum, pro suo quemque loco ac ordine, demisse, officiose ac peramanter rogamus. P.P.
Numburgi XVII Cal. Mai. MDCCXXVIII.

78 M 496

ULB Halle 3
001 618 148

TA-506

KO18

017

PROGRAMMA
DE
VITIO TEMERARII DE ALIIS IUDICIIS
IIS QUI LITTERIS ADDICTI SVNT
ADMODVM FAMILIARI

AD
PERV

VT C

OMN

VM ALTERA
IIS IUDICIUM

I IVDIX SIT

ENDAS
I FAVTORES

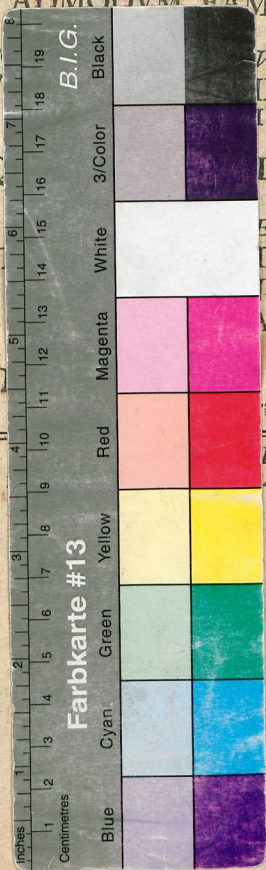
OS
ATIONE

Schulze

TOR.

I,
II, Privil. Typogr.

Typis

AK